

Rácz Lajos

Információs hadviselés - nem csak kínai módra

A Nemzet és Biztonság 2009. szeptemberi számában egy érdekes és kiváló tanulmány jelent meg Kovács László tollából Információs hadviselés kínai módra címmel. A szerző az alábbiakban az ott olvasott gondolatokat tovább szöve, kiegészítve és megvilágítva – részben a közel-múlt aktuális eseményeire támaszkodva – fejti ki, hogy információs hadviselést nemcsak kínai, hanem mondjuk amerikai vagy akár magyar módra is lehet folytatni. A nemzeti doktrínák – és alkalmazásuk – esettanulmányokon keresztül történő összehasonlítása talán elősegíti a mélyebb összefüggések feltárását, és az egzotikusnak, egyben veszélyesnek, sőt fenyegetőnek tartott kínai akciók, intézkedések okainak és céljainak, eszköztárának és módszereinek megismerését és értékelését.

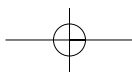
A Google-sztori különböző nézőpontokból

2010. január 13-án a Google internetes keresőszolgáltatást működtető világcég hivatalos „blogján” a fejlesztési és jogi részleg vezető egy olyan naplóbejegyzést közölt, miszerint a cég megvizsgálja a kínai piacról történő kivonulás lehetőségét. A lépés oka, hogy a Google kínai szerverét és több felhasználóját az előző napokban sorozatos hackertámadások érték, valószínűleg a kínai hatóságok legalábbis hallgatólagos beleegyezésével. A világcég képviselői bejelentették: a jövőben a kínai leányvállalat nem kívánja betartani az ottani cenzúra előírásait, és lehetővé teszik a tiltott szavakra, illetve honlapokra (emberi jogok, Tibet, Tiananmen tér stb.) irányuló kereséseket.

A Google.cn esetleges kivonulásának a cégvezető blogján való megszellőztetését a szemfüles kínai felhasználók rögtön észrevették, és illő jelentőséget tulajdonítottak neki. A pekingi központ bejáratánál

spontán reagálás keretében fiatalok egy csoportja jelent meg, akik *Szeretünk, Google!, Maradj velünk!* és hasonló feliratú szalagokkal ellátott virágcsokrokat helyeztek a bejárati ajtó elé. Az AP és más amerikai hírügynökségek, tévétársaságok tudósítói véletlenül éppen ott voltak, és felvették a jelenetet, ami azonnal felkerült a világon legnézettebb videómegosztóra, a YouTube-ra is (mely Kínában szintén tiltólistán van).

A világcég bátor lépését, szembeszegülését a helyi hatóságokkal a nyugati – és a magyar – írott és elektronikus sajtó helyeslően kommentálta, ismét ráirányítva a figyelmet az internet szabadságának kínai korlátozásaira. A „bátor” jelzőt természetesen azért érdemli meg a vállalat, mert kínai érdekeltségeinek esetleges feladásával jelentős potenciális haszontól eshet el, de ezt is vállalja. Végre az erkölcs felülkerekedett az üzleti érdekeken – mondhatná bárki. Ezzel az etikus húzással a cég talán még azt is feledtetheti (a magyar médiában nem is nagyon volt rá utalás), hogy

egyébként a Google Books (az internetes könyvpiaci szegmensben működő leányvállalat) a szerzői jogok tömeges megsértése miatt perben-haragban áll az Európai Unióval is.

Arról már végképp nem szóltak a nyugati és a magyar tudósítások, hogy az internetes cenzúra és a kínai hackertámadások túlcsondulását megelőzően milyen más fejlemények játszódtak le a Google–kínai viszonyban, és vezettek a szakításhoz, pontosabban szakítópróbához. Az alábbiakban pótolom e mulasztást.

A Google, amely már régóta készíti elő interneteskönyvtár-szolgáltatását, 2009 végéig több tízezer (ha nem százezer) kínai irodalmi művet, regényt, novella- és esszégyűjteményt, verseskötetet, szakkönyvet stb. szkennelt be, digitalizált és tett részben hozzáférhetővé a világhálón – a szerzői jogok birtokosainak tudta és beleegyezése nélkül. Amikor ez kitudódott, néhány szerző pert indított, a kínai állam pedig jogi segítséget ajánlott fel az írószövetségnek. 570 kínai író vádolta 18 000 mű illegális lemásolásával a céget. A Kínai Szerzői Jogok Egyesülete (CWWCS) tárgyalásokat kezdeményezett a Google-lal (az egyesületnek több mint 2000 kínai író a tagja). December végén a Google egy 80 000 címből álló listát adott át a CWWCS-nek, a szervezet jogászaik azonban rögtön megállapították, hogy a lista távolról sem teljes, mert nem tartalmazza az 1987 előtt született műveket, amelyek közül szintén sokat lemásoltak.

A Google 2010. január 11-én nyilvánosan – és a maga módján – bocsánatot kért, vagyis közölte, hogy a kínai írókkal való kommunikációja „nem volt elég jó”, és a cég sajnálja, hogy az érintetteknek „boldogtalanságot” okozott. Másnap, 12-én a Google „időt kért”, felfüggesztette az esedékes tárgyalások folytatását, és utalt rá, hogy a bo-

csánatkéréssel lezártnak tekinti a vitát. Harmadnap, 13-án következett a Kínából való kivonulás szándékának bejelentése.

A kínai üzlet feladása a várható perköltségek és a kártérítés miatt már nem tűnik olyan egyértelműen bátor tettnek (inkább sértődött bosszúnak), különösen akkor, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a cég piaci részesedése Kínában eltörpül a helyi riválisához képest. A Baidu kínai internetes szolgáltató- és keresőcég ugyanis a piac mintegy 70%-át birtokolja, a Google a Yahooval és másokkal osztozik a többin. Az üzleti kudarc oka minden bizonnyal az, hogy a Google, noha Kovács László találó kifejezését kölcsönözve kezdetben „lepakált” a kínai vezetéssel, és a többi nyugati céghez hasonlóan a haszon reményében önként vállalta a hozzáférhető tartalom korlátozását, még ennek ellenére sem tudott alkalmazkodni a kínai viszonyokhoz, mert a kulturális szakadék miatt „nem elég jó a kommunikációja” a felhasználókkal.

Más megvilágításba kerülhetne a Peking emberjogi gyakorlatát élesen kritizáló Google-blogozók elleni – sejtések szerint a kínai kormányzat cinkosságával – indított hackertámadások megítélése is, ha a magyar médiafogyasztók valamilyen csoda folytán arról a tényről is tudomással bírnának, hogy alig néhány nappal korábban a kínai Baidu amerikai érdekeltségét érte egy még súlyosabb támadássorozat, aminek következtében a szolgáltatását csaknem egy teljes napra fel kellett függesztenie, és emiatt tetemes kárt könyvelhetett el (ezért majd bepereli amerikai szervergazdáját). A kínai cég elleni támadásban az amerikai hatóságoknak nyilván semmi részük sem lehetett, mert az akciót egy addig ismeretlen iráni szervezet nevében követték el.

A biztonságpolitikához konyító olvasó esetleg elcsodálkozhat azon, hogy az irániak – Amerikában – miért azt a Kínát támad-

ják, amelyek következetesen ellenzi az Irán elleni szankciókat, és miért nem azt az Egyesült Államokat, amelyek (Teherán feltételezett nukleáris fegyverkezése miatt) szigorú fellépést sürget ellene. Valószínűleg maguk a kínaiak sem hitték el, hogy egy ilyen „önsorsrontó” akcióval lenne dolguk, inkább feltételezték, hogy „fekete propagandával” állnak szemben, vagyis olyan titkos művelettel, aminek a végrehajtója nem vállalja a kilétét, sőt másra próbálja terelni a gyanút. Akárhogy is legyen, valóban aggasztó, hogy az amerikai információs infrastruktúra ilyen sebezhető a rosszindulatú támadásokkal szemben, induljanak azok ki Kínából (a Baidu saját magát támadta meg?), Iránból (az irániak azt akarják, hogy Kína is ellenük forduljon?) vagy bárhonnán.

Az időzítés az ENSZ BT Irán-vitájához talán nem véletlen. Azt Kovács László is szükségesnek tartotta megemlíteni, hogy – egy másik példát idézve – a kínaiak németországi kibertámadásairól szóló híradás „annak fényében vált különösen iz-

galmassá, hogy az ügy 2007 augusztusában, néhány nappal Angela Merkel német kancellár hivatalos kínai útja előtt pattant ki”. A németországi ügy véleményem szerint nem is annyira „különösen izgalmas”, mint inkább jellegzetes. Ugyanis nincsenek véletlenek. Valakik befolyásolni akarták a közvéleményt, és rajta keresztül a német–kínai tárgyalások kimenetelét, később pedig – a Baidu esetében – Kína és Irán kapcsolatait. A „tettesek” nem feltétlenül ugyanazok. Ezen a pályán sok játékos van, és mindegyik a saját céljaira tör a saját szabályai szerint.

Mint Kovács László is utal rá, az ehhez hasonló esetekben nehéz megmondani, és ami még nehezebb, bizonyítani –, hogy valójában ki is követte el a támadásokat. Jelen esetben a nem bizonyítható, mégis széles körben a kínaiaknak és az irániaknak tulajdonított támadások egy dolgot biztosan elértek: a kínai–amerikai kapcsolatok megromlását (nem mellékesen: a Google-botrány kirobbanása egybeesett a Tajvannak szánt amerikai fegyvereladások miatti, addig mérsékelt hangvételű kínai tiltakozásokkal). Pedig Obama elnök hatalomra kerülése óta a két nagyhatalom látványosan megtalálta a közös hangot az olyan globális problémáknak a felelősségteljes kezelésében, mint például a klímaváltozás, a terrorizmus elleni küzdelem vagy a gazdasági-pénzügyi világválság. Most azonban Clinton külügyminiszter asszony – emlékezetes pekingi látogatásának vagy a legutóbbi Obama–Hu elnöki csúcstalálkozóhoz a légkörével szöges ellentétben – élesen bírálta Kína internetpolitikáját, a „Nagy Kínai Tűzfalat” a berlini falhoz hasonlítva. Kína viszont óva intett a kérdés túldimenzionálásától és a kétoldalú kapcsolatok megromlásának veszélyeitől. A Kínai Nemzeti Számítógépes Hálózati Válságkezelő Technikai Csoport (CNCRT),

Zombiszerver. Olyan nagyteljesítményű számítógép, amelyik más számítógépeket azok felhasználóinak tudta nélkül és akarata ellenére irányít vagy vezérel a rájuk titokban telepített programokon keresztül (vírusok, trójai falovak, kémprogramok stb.), amelyek működése rejtett, fedett, álcázott. A zombiszerver (kiszolgálót) funkciója miatt helyesebb lenne inkább zombigazda-számítógépnek nevezni, mert parancsokkal (programutasításokkal) vezeti a hálózatába kapcsolt gépeket, és ezzel saját céljaira használja őket, miközben a jogos tulajdonosoknak és a gyanútlan felhasználóknak veszteséget, kárt okoz. A zombik az afrikai hiedelemvilágban rosszindulatú szellemek által megszállt „élőhalottak”, akik nincsenek tudatában annak, hogy mit tesznek, és főleg, hogy miért. Az „agymosás”, más néven fekete propaganda iránt fogékony, hiszékeny, befolyásolható, megtévesztett, kritikátlan személyeket is szokták zombinak nevezni.

amely egy országos hatáskörű, nemzetközi együttműködést is folytató internet-biztonsági testület, ugyanakkor felhívta a figyelmet arra, hogy – a szervezet adatai szerint – a világon a legtöbb kibertámadást Kína ellen követik el (zömük az Egyesült Államokból indul ki), és a világon a legtöbb zombiszerver az Egyesült Államokban található.

A kínai külügyi szóvivő egyértelművé tette: az internet ellenőrzése Kína nemzetbiztonsági érdeke, belső stabilitásának feltétele, egyben Peking szuverén joga, amelybe nem enged beleszólást. A kínai törvényeket – Kínában – még az amerikai cégeknek is be kell tartaniuk, és Peking nem fog engedni semmilyen külső nyomásnak.

Közbevetőleg jegyzem meg, hogy az Egyesült Államok katonai vezetői nemegyszer világossá tették, hogy ha országuk létfontosságú katonai vagy ipari rendeltetésű számítógépes hálózatát támadás érné, akkor az agresszorra megsemmisítő válaszcsapást mérnének, beleértve akár a nukleáris eszközök bevetését is. Nem megnyugtató, hogy ezek szerint még egy játékos kedvű hacker is – megfelelően álcázva magát és a nyomait ügyesen eltüntetve vagy a gyanút másra terelve – könnyűszerrel világháborút robbanthat ki. Nem kétséges, hogy egy váratlan támadás esetén az amerikaiak – tetszés szerint – Kínát vagy Oroszországot tehetnék felelőssé („jobb esetben” Iránt), az oroszok pedig az Egyesült Államokat, akárcsak Kína (Peking esetleg még Indiáról is könnyen elhinné, hogy ő áll a támadások mögött). „Kassa bombázása” megismétlődhet az elektromágneses légtérből is.

Vajon kinek áll érdekében, hogy elmergessen a kínai–amerikai viszonyt? A kínai és az amerikai kormánynak biztosan nem. Esetleg a katonai köröknek? Vagy a titkosszolgálatoknak? Ne feledkezzünk

Kassa bombázása. 1941. június 26-án ismeretlen repülőgépek bombázták Kassa városát. Máig sem lehet biztosan tudni, hogy az elkövetők szovjetek, románok, csehek, jugoszlávok, németek vagy magyarok voltak. A bombázás a magyar kormánynak ürügyet szolgáltatott arra, hogy még aznap hadat üzenjen a Szovjetuniónak. Az „elektronikus Kassa bombázása” kifejezéssel egy olyan informatikai támadás lehetőségére utalunk, amelynek elkövetője titokban marad, de az eset ürügyet szolgáltat arra, hogy a feltételezett tettes ellen megtorló csapást hajtsanak végre.

meg a médiáról sem, sőt manapság már – úgy tűnik – az informatikai ágazat is önálló hatalmi tényezővé nőtte ki magát.

Különben a Yahoo és más vállalatok képviselői úgy nyilatkoztak, hogy a Google ellenihez hasonló támadások mindennaposak, és egy internetes világcégnek ezekre fel kell készülnie. Elvárható, hogy egy profi informatikai cég legyen képes megvédeni a felhasználók adatait, és ne legyen túl sebezhető a rosszindulatú akciókkal szemben, mert az az ügyfeleit is veszélyezteti.

Média és informatika: szakavatott kézben veszélyes fegyver

Ne tévesszen meg senkit, hogy rajongó kínai fiatalok egy csoportja „spontán” tüntést rendezett a Google mellett. Ezt hívják a médiatudományban (már ha a manipuláció eszköztárának bevetését „tudománynak” lehet nevezni) pszeudoeseménynek (magyarul „műbalhénak”), amit a média maga rendez, hogy olvasói szenzációéhségét kielégítse, a saját nézettségét növelje, megbízóinak mögöttes politikai szándékait támogassa. Mottó: „Ha nincs baj, majd csinálunk.” Híreket nemcsak megszerezni, hanem előállítani is lehet.

Mint Szternák György megállapította: „A média szervezethelyettesítő, esemény-szervező feladatokat láthat el.” A *Felderítő Szemlében* megjelent cikkemben rámutattam, hogy 2008-ban pontosan ez történt az európai „közvélemény” Kína-ellenes indulatainak felkorbácsolásában, a kontinens minden országában gondosan megtelepített tibeti menekültek és az őket segítő társaságok aktivitásának „varázsütésre” történő megélénkülésében, a kínai nagykövetségek ablakainak „spontán” felhabrodásból történő bezúzásában, az olimpiai láng megbecstelenítésében, az európai demokratikus véleménynyilvánítási kultúra megcsúfolásában.

A politikai propaganda célzatú pszeudoesemények megszervezésének olimpiai bajnoka a Riporterek határok nélkül (*Reporters Sans Frontiers*) nevű szervezet, amely 2008-ban az olimpiai láng meggyújtásának görögországi ceremóniáját megzavaró Kína elleni, Tibet melletti tüntetést szervezte. Hogy, hogy nem, a háttérben még a Hszincsiang-Ujgur Autonóm Tartomány függetlenségét követelő transzparensek is megjelentek a képernyőn. Szervezésből jeles. Az eseményt követő hisztérikus nyugat-európai és amerikai kampány ugyan nem vívta ki sem Tibet, sem Hszincsiang függetlenségét (nem is ez volt a célja, hanem Kína lejáratása), de legalább megkeserítette az olimpiai előkészületeket.

Az olimpiához időzítve kaptak erőre az ujgur szakadár törekvések is, amelyeknek csúcspontját a 2009. júliusi, Urumcsiban kirobbant tüntetéssorozat képviselte. Ezt követően Kína „egyszerűen” korlátozta az internet-hozzáférést, és lekapcsolta a nemzetközi telefonvonalakat. Mint Kovács László nagyon is helytállóan megállapította: „Ennek oka nagy valószínűséggel az volt, hogy a szeparatista Ujgur Világkongresszus vezetője – a jelenleg az Egyesült

Államokban élő Rebija Kadir – az internet segítségével szervezte és irányította a tüntetéseket”. Ezek szerint vannak a Kínával szemközti oldalon is olyanok, akik nem csupán sebezhetőek az informatikai támadásokkal szemben, hanem maguk is képesek a világhálót céljaik érdekében felhasználni.

E nemtelen adok-kapok igazi kárvallottjai maguk az internetfelhasználók és a médiafogyasztók. Kína fél éven át blokkolta a Hszincsiang-tartományból kiinduló internet-hozzáférési kísérleteket, és az sms-szolgáltatást is csak 2010 januárjában állította helyre, azzal a korlátozással, hogy egy személy egy nap maximum 20 rövid szöveges üzenetet küldhet. Nyilván attól félnek, hogy a rendszerellenes elemek a mobiltelefonok segítségével könnyen szervezhetnének újabb megmozdulásokat (a mobiltelefonia és a hálózati hadviselés kapcsolatáról – Tibet ürügyén – a hivatkozott cikkben, a *Felderítő Szemlében* írtam részletesebben).

Ehhez képest a magyar tévében a szolgáltatók olyan reklámokkal kecsegtetik a potenciális előfizetőket, hogy – hűségnyilatkozat esetén – hétvégeken 1000 ingyen sms-t küldhetnek. Kérdezem tisztelettel: ki az az örült, aki egy hétvégén 1000 sms-t küld a barátainak, ismerőseinek? Vajon milyen érdek fűződhet ahhoz, hogy elősegítsük a kéretlen reklámüzeneteket megszállottan gyártó kényszervállalkozók vagy éppen a szélsőséges politikai megmozdulások szervezésén buzgólkodók kommunikációját? Tudomásul kéne venni: *az internet és a mobiltelefon nemcsak a munka- vagy a személyes kapcsolatok eszköze, hanem a személyes kapcsolatok eszköze, hanem fegyver is, amit társadalomellenes célokra (rágalmazás, rémhírterjesztés, szélhámosság, felforgatás, lázítás, gyermekpornó, a kritikus infrastruktúrák rombolása stb.) is lehet használni. Ha nem is értek egyet a kínai*

korlátozó intézkedésekkel, akkor is tökéletesen megértem azok motívumait. Az önmérséklet hiánya az egyik oldalon fenyegetettség-érzést kelt a másikon, a félelem pedig agressziót, vagy legalábbis megelőző intézkedéseket vált ki.

Amíg az internet- és a mobilszolgáltatók (és a felhasználók) részéről nyoma sincs valamifajta önkorlátozásnak, addig Kína részéről továbbra is adminisztratív védelmi intézkedésekre kell számítani.

Egy kis médiaszemle

Megfogadtam Kovács László tanácsát, és január 23-án összehasonlítottam a google.com és a google.cn kereső „kényes” kulcsszavakra adott találatait. A felmérések szerint a felhasználók túlnyomó többsége az internetes keresésekre adott válaszlistának csak az első oldalát nézi meg, így én is ezt tettem. Bárki leellenőrizheti: üssük be például a *Tibet* szót a keresőbe. Az első helyen nálam a magyar nyelvű Wikipédia tűnik fel, lexikontól nem várt módon a tárgyilagosságnak még a látszatát is kerülve, egyértelműen politikai töltetű, függetlenségpárti megfogalmazásokkal, Tibet újabb kori történelmét az elnyomással és a kínai asszimilációs törekvésekkel azonosítva. „Napjainkban” alcím alatt például egyetlen egy eseményt tart fontosnak: a 2008. évi összecsapásokat.

A második helyen a Sambhala Tibet Központ honlapja, a Tibetieket Segítők Társaságának szócsöve. Ez egyébként a Sambhala Tibet Központok Nemzetközi Hálózatának is része (ajánlott olvasmány Christopher Felix, alias James McCargar: *A titkos háború* című könyvének ötödik fejezete az „álcázás művészetéről”, azon belül a fedőszervezetekről és a frontszervezetekről szóló fejtegetések). A társaság

Fedőszervezet, frontszervezet. A fedőszervezet olyan intézmény, amelyet kifejezetten abból a célból hoznak létre, hogy az elkövető kormányzatra vagy más intézményre (például titkosszolgálatra) ne lehessen visszakövetkeztetni. Ennek érdekében az adott (rendszerint ellenséges) tevékenység és a kormány (intézmény) közötti kapcsolatot álcázzák. A fedőszervezet lehet politikai mozgalom, ifjúsági szervezet, vallási csoport, oktatási intézmény, alapítvány, egyesület, társaság stb. A frontszervezet nemcsak a kormány (vagy más intézmény) részvételét, hanem a tevékenység célját is elrejtí, például amikor egy környezetvédelmi csoportot vagy egy állatvédő egyesületet csak azért hoznak létre, hogy a piaci versenytársakat tönkretessék, vagy amikor látszólag független emberjogi szervezetek a politikai határok, nagyhatalmi befolyási övezetek megváltoztatása érdekében munkálkodnak.

„harcos” tevékenysége Magyarországon is jól ismert, különösen az olimpiát megelőzően voltak aktívak, így például tüntettek a kínai nagykövetség előtt (néhány ablakot betörték), és petíciót adtak át a Magyar Olimpiai Bizottságnak, amelyben kérték, hogy – mandátumával szöges ellentétben – gyakoroljon politikai nyomást Kínára. A társaság és az általa képviselt nézetek a bulvármédiában egyértelmű előnyt élveznek az ellenérdekű felekkel, de még a tárgyilagossággal szemben is.

Az érdekképviseleti és véleménynyilvánítási módszerek összehasonlítása jegyében érdemes rámutatni, hogy a jóval kevésbé ismert és támogatott Magyar–Kínai Baráti Társaság zömében nyugdíjas, élemedett korú „aktivistái”, volt nagykövetek, beosztott diplomaták, kereskedők, újságírók és Kínát megjárta családtagjaik nem járnak ellentüntetni, zászlókat lobogtatni és közbekiabálni, legfeljebb előadásokat tartanak vagy cikkeket, tanulmányokat írnak. Ezért alakulhatott ki a magyar civil társadalom érdekes jellegzetessége, hogy a

hazánkban állomásozó hét tibeti menekült „segítése” nagyobb támogatást élvez, mint az 1300 milliós néppel fenntartott társadalmi kapcsolatok ápolása.

A harmadik helyen a tibet.lap.hu, sokfelől összeszedett honlapokra mutató linkekkel, többek között fórum rovattal, amelyen belül a beszédes „Free Tibet” (Szabadítsuk fel Tibetet!), és a „Mit tudnánk tenni Tibetért?” című topikok (vitatémák) szerepelnek a nyitólapon, olyan bejegyzésekkel, amelyek autonómiát ajánlanak (nem véve tudomást arról, hogy Tibet autonóm tartomány), aztán persze függetlenséget, továbbá több millió kínai kitelepítését, az ujugrokéhoz hasonló „harciasabb” fellépést, tüntetést a kínai követségek előtt, valamint azt, hogy az USA, Oroszország és India „együtt kiűthetné Kínát”. Idézet a *gabipavi* nevű hozzászólótól: „Tibetet mindenképp meg kell szabadítani a kínaiaktól!!! A kérdés csak az, hogy miért nem tesz senki semmit, holt az egész világ tudja, hogy mi folyik ott?! Remélem hamarosan eljön az az idő is, mikor Tibet végre SZABAD lesz!!!!!!!!!!!!”

A negyedik helyre – csodák csodája – egy utazási iroda politikamentes honlapja furakodott be, tibeti és nepáli turistaút ajánlásával.

Az ötödik helyen a Tibet Online, a „tibeti hősök” szabadon bocsátását követelő lapra mutató linkkel, és azzal a javaslattal, hogy a kínai vezetést ársszák el e-mailekkel, amelyekben követelik Tibet-politikájának megváltoztatását.

A hatodik helyen az angol nyelvű Wikipédia informatív szócikke, amelyben mindössze két alcím bekezdései taglalják Tibet „elnyomását” és az emberi jogok helyzetét.

A nyolcadik helyen a Tibetan Studies internetes könyvtár, ami kivételesen elég jónak tűnik.

A kilencedik helyen a „Központi Tibeti Adminisztráció Hivatalos Honlapja”, va-

gyis azé az emigráns kormányé, amelyet a világ egyetlen egy országa sem ismer el.

A tizedik hivatkozás ismét egy utazási irodáé.

Száz szónak is egy a vége: ha Tibetről meg szeretnék tudni valamit, akkor nemcsak (sőt nem elsősorban) a google.com keresőmotorjára, hanem kínai nyelvű forrásokra is hagyatkoznék, mert a magyar média, az írott és az elektronikus sajtó egyoldalúan elferdített torzképet fest Kínáról. Ha hihetünk a kereskedelmi tévék híradóinak és az ingyenes egyetemi kiadványoknak, akkor Kínában „mindennaposak a hídöszeomlások”, a politikai vezetők legfőbb szórakozása, hogy vigyorogva halomra lövetik a békés tiltakozókat, irtó hadjáratot folytatnak a tibetiek és az ujugrok ellen, valamint nem tudnak metrót építeni.

A sebezhetőség technológiai összetevői

Ha figyelembe vesszük a számítógépes hálózati infrastruktúra-ellátottság adatait (Kína abszolút mértékben világeleső), akkor talán megértjük, hogy a világhálón keringő információk túlnyomó többségének Kína-ellenes átpolitizáltsága, ellenséges érzelmi töltete a pekingi vezetésben jogos aggodalmakat kelt. A hangulatkeltéssel szembeni sebezhetőség a technológiai feltételek oldaláról exponenciális ütemben növekszik.

A Kínai Statisztikai Hivatal (NSB) adatai szerint a reform és nyitás harminc éve alatt a postai és hírközlési hálózat sűrűsége sokszorosára nőtt, a postai szolgáltatásokból származó bevétel az 1978. évinek közel kétszázszorosa. 1985-ben a telefonellátottság abszolút mérőszámai tekintetében Kína a világon a 17. helyet foglalta el, jelenleg az első. 1978-ban 900 millió em-

berből mindössze négymilliónak volt telefontkészüléke, ez arányaiban kevesebb, mint a korabeli Afrika átlaga. 2008 végén 341 millió vezetékes, és körülbelül 641 millió mobiltelefon-előfizető volt Kínában.

A világon Kínában van a legtöbb internetfelhasználó, számuk 2008 végére megközelítette a 300 milliót (közülük 270 millió széles sávon csatlakozott a hálózatra), jelenleg 350 millió körül van, azaz jóval több, mint az USA teljes lakossága.

A felmérések szerint 234 millió kínai az interneten tájékozódik a nagyvilág híreiről, és 117 millióan mobil eléréssel is rendelkeznek. A növekedési potenciál még így is óriási, hiszen az internet-ellátottság („penetráció”) csak mostanában lépte túl a 25%-ot (Magyarországon 50%, ami a fejlett országok körében viszonylag alacsonynak számít).

Az internetes információkhoz való hozzáférés és a politikai véleménynyilvánítás szabadsága a külföldi elemzések slágertémája. Mint az a 2008. évi tibeti zavargások és a pekingi olimpia kapcsán is látható volt, a kibertérben intenzív propaganda-harc dúl Kína és az Egyesült Államok között. Az angol nyelvű honlapokon az amerikai és a brit tartalomszolgáltatók szinte abszolút fölényben vannak, de a kínai emberek nagy többsége nem tud angolul, illetve nem nyugtázza elismeréssel az öt nemzeti érzelmeiben sértő közleményeket. A kínai nyelvű tartalmak túlnyomó többsége ugyanakkor „természetesen” nem homlokegyenest ellenkezik Peking hivatalos álláspontjával. Ezeket viszont a nyugati olvasók nem értik (viszonylag kisszámú kivételtől eltekintve). Vagyis az internetes „vita” a „süketek párbeszéde”. A célközönséget valójában mindkét oldalon a saját polgárok alkotják, akiknek így nem állnak rendelkezésükre kiegyensúlyozott információk a megalapozott véleményalkotáshoz.

A teljes nyitottság, „az internet korlátlan szabadsága” Kína számára azt jelentené, hogy a nemzetközi porondon ismeretlen szolgáltatóinak a döntő piaci és nem utolsósorban nyelvi előnyt élvező CNN-nel és a BBC-vel kellene versenyre kelnie (sőt harcba szállnia). Itt nincs fair play, magán- és üzleti vagy akár államtitok, emberi méltóság. A Google Earth szívfájdalom nélkül felteszi a kínai katonai támaszpontok és kormányzati létesítmények, kritikus infrastrukturális objektumok részletes műholdas felvételeit a világhálóra, a terroristák nagy öröme. (Mint azt 2007-ben egy előadásomban kifejtettem, ahogy Kína mind gazdagabbá és erősebbé válik, úgy lesz egyre inkább a terrorizmus egyik fő célországa.) A BBC a kínaiak hivatalos tiltakozásával mit sem törődve leközi Mao Ce-tung egykori – jellemtelen – orvosának szenzációs visszaemlékezéseit a „nagy kormányos” szexuális életéről, nemi betegségeiről és egyéb nyavalyáiról. A CNN gátlástalanul meghamisított, tendenciózusan összeválogatott felvételeket és gyűlöletkeltő kommentárokat közöl a lhaszai zavargásokról.

„Megnő az elhatározások meghozatalának minősége és operativitása... Ennek érdekében a Pentagon megkezdte a globális információs hálózat szétbontoztatását, amely háborús helyzetben ki fogja szolgálni a politikai és a katonai vezetést, valamint a harcoló csapatokat is” – jelenti ki Deák János egyik tanulmányában. Vajon a CNN és a BBC része a Pentagon globális információs hálózatának? Ha igen, ha nem, már nemegyszer „kiszolgált” a politikai és katonai vezetést a közvélemény és a baráti kormányok befolyásolása útján. Jogos lehet tehát a tömegek Kínát elítélő felháborodása a „valódi autonómiát békésen kérő szerzetesek elleni durván erőszakos rendőri fellépés” miatt, de illő lenne az

indulatokat felkorbácsoló híranyag mögé tényeket és bizonyítékokat állítani.

Kétélű fegyver

A „hálózati hadviselés” kétélű fegyver. Kínának is vannak hálózatai az USA-ban és Európában. Kínának is van hírügynöksége, vannak kínai ifjúsági szervezetek is (nem csak tibetiek), és legalább annyi kínai diák él Londonban és Párizsban, mint tibeti. Ők is tudják kezelni a számítógépet, a mobiltelefon és az internetet, ők is tudnak tüntetni, ők is tudnak fogyasztói bojkottot hirdetni. Anti-CNN.com honlapot nyitnak. E-mailekkel bombázzák a brit miniszterelnöki hivatalt.

A Kínai Társadalomtudományi Akadémia (CASS) 2009. évi „Kék Könyvének” egyik tanulmányában Zhu megállapítja, hogy az internet a kínai társadalom különböző rétegei számára az önkifejezés, a gondolat- és véleménycsere fő közegévé vált. A központi vezetés és a helyi szervek „szoros figyelemmel kísérték” az internetet, és az ott észlelt kérdésekre, problémákra „gyorsan reagáltak”. A hálózat egy új érintkezési felületet kínál a különböző szintű önkormányzatok részére az elektronikus adminisztráció, a lakossági ügyintézés terén, továbbá a társadalmi viszonyok és a közvélemény megismerése eszközeként. Az internetes véleménynyilvánítás növekvő nyitottsága, az objektív tudományos információk és a szubjektív értékelések nagyobb hozzáférhetősége, a hagyományos és az elektronikus média közötti intenzív „átjárás” előmozdítja a közigazgatás hatékonyságát és pozitív lakossági fogadtatásra talál. Kínában egy „új véleményformáló osztály” van kialakulóban, amelyet többé nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Kína változtatja meg az internetet, vagy az internet Kínát? „A népének adott sza-

badságjogok jelentik az egyetlen lehetőséget Kína számára ahhoz, hogy teljesen kibontakoztassa lehetőségeit... Az ifjú nemzedék, amely a kereskedelem szabadságának légkörében nő fel, végül követelni fogja a gondolatok cseréjének szabadságát is, különösen, ami az internetre rótt korlátozásokat illeti. A változás Kínában a saját kritériumai szerint fog végbemenni, megőrizve történelmét és hagyományait” – jelentette ki Bush, amerikai elnök az olimpia megnyitójára utaztában. Ahogy az emberi kapcsolatok sokfélesége a sűrűn lakott ó- és középkori kínai falvakban és városokban, úgy hat napjainkban civilizációképző erőként a 650 millió mobiltelefon és a 350 millió internet-végpont által jelzett belső kommunikációs robbanás.

Ez a civilizációképző erő – a komplex, össznemzeti erő fontos összetevője – a válságjelenségekkel küzdő, önbizalmát veszítő, „hanyatló” Nyugaton is irracionális félelmeket kelt, és inadekvát reakciókhoz vezethet. Eljött az ideje a higgadt számvetésnek, a tükörbe nézésnek, a médiabirodalmak korlátozásának, a számítógépes guruk megzabolázásának. Hogy ne Kenichi Ohmaenek legyen igazza, aki már jó pár évvel ezelőtt megjósolta a *Válasz a kínai kihívásra* című cikkében (*The Korea Herald*, 2002. szeptember 7.): „Kína növekedése nagyobb kihívás a globális status quóra nézve diplomáciai és gazdasági értelemben egyaránt, mint az iszlám szélsőségek. A politikusok és a vállalatvezetők panaszkodni fognak. De a fogyasztóknak még soha sem volt ilyen jó dolguk, és ők követelik azokat az árukat, amelyeket Kína jobb minőségben és olcsóbban produkál, mint bármelyik másik nemzet. És ezért amikor majd szembenézünk az ellenséggel, akkor egyszer csak észrevesszük, hogy mi magunk vagyunk az.”

Irodalom

China Daily 2010 januári számai.

Davies, Nick: *Flat Earth News*. London, 2009, Vintage Books.

Deák János: A katonai stratégiák változásai és fejlődésük lehetséges irányai. *Hadtudomány*, 2008. 1–2. szám, 55–70. o.

Felix, Christopher (McCargar, James): *A titkos háború*. Budapest, 1993, Európa.

Kovács László: Informatikai hadviselés kínai módra. *Nemzet és Biztonság*, 2009. 7. szám, 35–44. o.

Rácz Lajos: *A kínai össznemzeti erő növekedésének hatása a nemzetközi kapcsolatokra és a nagyhatalmak geostratégiai törekvéseire*. ZMNE doktori (PhD) értekezés, 2007.

Rácz Lajos: Tibet, a hálózatközpontú hadviselés kísérleti terepe. *Felderítő Szemle*, 2008. 2. szám, 76–90. o.

Ru Xin: *2009 nian Zhongguo shehui xingshi fenxi yu yuce* (Kínai társadalom 2009. évi Kék Könyve, elemzés és előrejelzés). Social Science Academic Press, China.

Szternák György: Szélsőséges, erőszakos szervezetek mint a demokratikus társadalmak egyik fő veszélyforrásai. *Felderítő Szemle*, 2008. 1. szám, 111–120.o.

Zhu Huaxin: 2008 nian Zhongguo hulianwang yuqing fenxi baogao (A kínai internetes közbeszéd elemzése). In Ru i. m. 280–299. o.